

עמותת "הורות משותפת=טובת הילד"

לכבוד:

ח"כ איציק שמולי

שר העבודה והרווחה

18.06.2020

שלום רב,

הנדון: שינוי מדיניות משרד הרווחה – הורים גרושים

בעשור האחרון, בהמשך להמלצות ועדת שניט, אנו עדים למהפכה בתפיסה המקצועית והחברתית בעמדת העו"סיות לסדרי דין ביחס לחשיבותה של הגדרה הורית שווה בקרב הורים גרושים. על כך כמובן נברך.

ועדיין, הורים גרושים המגיעים לרווחה כדי לקבל תסקיר המלצות בנוגע לזמני השהות והמשמורת, יודעים שהם באים 'למאבק' על הגדרתם ההורית! מי מהם יוגדר כהורה משמורן – הורה בעל הגדרה הורית סוג א' – ומי מהם יוגדר כהורה סוג ב'. ידיעה זו מכתיבה כמובן את דרך התנהלותם.

לפגיעה בהגדרה ההורית יש בחלק מהמקרים השפעה על הורותו של האב. חלק מהאבות נכנעים, מתייאשים, נעלבים, ולא תמיד מממשים את הורותם לילדם. לא בגלל חוסר מסוגלותם, אלא בגלל עמדות שמחלישות אותם, ממדרות אותם ומלכתחילה מתייחסות אליהם כשוליים בגידול ילדיהם.

העו"ס לסדרי דין אשר מטרתה לדאוג לתא המשפחתי, פוגשת את ההורים באחד הזמנים הקשים ביותר בחייהם - פירוק התא המשפחתי – ובמקום להשקיע את זמנה בדאגה לתא זה, היא צריכה, כמו במשפט שלמה, להכריע מי מההורים יזכה בהגדרה ההורית העודפת.

נכון הוא שכיום בחלק ניכר מהתסקירים ההגדרה ההורית שווה, אך מדובר רק על חלק מהתסקירים, ובכל מקרה הנזק כבר נעשה. ההורים עברו ברווחה הליך שוחק, בו כל אחד מהם הבין – לרוב בעצת עורך דינו - שעליו להוכיח שהוא הורה טוב יותר, ראוי יותר, ובמילים אחרות, להילחם עד חורמה בהורה האחר, להכפיש, להשמיץ ולנסות לצמצם את הורותו ככל הניתן כדי לזכות בהגדרה הנכספת – כשהמאבק סובב סביב הילדים שמעולם לא ביקשו "להתגרש" ממי מההורים.

הפתרון קיים. קל להשגה. רק מצריך חשיבה ורצון טוב.

ברגע ששני ההורים ידעו מראש שברירת המחדל בתסקיר היא הגדרה הורית שווה – "משמורת משותפת" או "אחריות הורית משותפת" - שהנושא אינו פתוח לדיון (אלא במקרים הנדירים בהם אפוטרופסותו של הורה על ילדיו נשללה), וששניהם ימשיכו לשאת בתוארם מימים ימימה: 'אמא' ו'אבא' - ולא מעבר לכך, נמנע מלחמות עקובות הדם, מריבות מיותרות, של אגו, של חשש מצד ההורים, בעיקר האב, לפגיעה בהורותו, בהגדרתו כהורה.

ידיעה מראש של ההורים המגיעים לרווחה שאין יותר דיון על ההגדרה ההורית, שאין תחרות מיותרת, שדנים רק על חלוקת זמני השהות ושאר הנושאים הקשורים לאחריות ההורית המשותפת, תפחית את הפחדים והחששות של הורים - תביא לכך שנושא שעד היום היה הרה גורל להורים, גרם למתחים והאשמות הדדיות על מנת לזכות בתחרות מי מהם יזכה להגדרה ההורית העודפת, לא יתקיים יותר. ברגע שהעלמנו את המאבק על ההגדרה ההורית ניתן יהיה להתמקד בנושאים חשובים יותר הנוגעים לטובת הילד.

מספר דברים שחשוב לציין בטרם נגיע לנושא שינוי המדיניות:

1. פסק הדין של בית המשפט העליון בבע"מ 919/15 קובע ברורות שאין כל קשר בין ההגדרה ההורית לשיעור המזונות! זה חשוב, כי ירד חסם מהותי.

2. הבסיס לשינוי המוצע הוא ההבנה שהגדרה הורית היא נושא אחד, וחלוקת זמני השהות היא נושא שני. החיבור אשר נעשה מזה מספר עשורים בין שני המונחים הוא הבסיס למדיניות הבעייתית.

את חלוקת זמני השהות ימשיכו לקבוע העוסיות לסדרי דין בדיוק כפי שהן קובעות היום, בהתאם למיחד כל תא משפחתי. בנושא זה אין כל שינוי בבקשתי זו לשינוי המדיניות. הנקודה החשובה היא שלזמני השהות אין ולא צריכה להיות כל השפעה על ההגדרה ההורית.

3. אין ספק שהמטרה צריכה להיות ביטול סעיף חזקת הגיל הרך המגדרי מהחוק הישראלי, בהתאם להמלצות ועדת שניט. אציין שמדינת ישראל היא אחת המדינות הבודדות במדינות המערב שטרם ביטלה חזקה מגדרית זו.

אך מתוך הנחה שבשלב זה הדבר אינו מתאפשר פוליטית, ולאחר שקראתי שבכוונת שר הרווחה הנכנס, ח"כ איציק שמולי, לדאוג לכך שמשרד הרווחה יעזור לאבות חד מיניים לממש את הורותם על ידי מתן מענקים ללא צורך בשינוי החוק, הבנתי שגם את נושא ההגדרה ההורית ניתן לקדם, בשלב ראשון, על ידי שינוי מדיניות משרד הרווחה. מדובר רק על מדיניות, על רצון טוב ללמוד ולמנוע מריבות מיותרות בין ההורים הגרושים על חשבון הילד, ללא עלות תקציבית!

מדיניות חדשה:

כיום, במקרים בהם לא נקבעה בתסקיר הגדרה הורית שווה, האב נשאר מתוסכל. לאור זאת שכיום ההגדרה ההורית השווה מאוד נפוצה, האב מרגיש שהחברה כולה מתייחסת אליו כאילו יש פגם בהורותו וכאילו נדרשות הוכחות לתפקודו התקין ולמוטיבציה ההורית הבריאה שלו. לעיתים יש לכך השלכות שליליות על עמידה בזמני השהות של האב עם הילד.

ברגע שההורים נפרדים, אין כל סיבה לקחת מאחד ההורים (האב על פי רוב) את הגדרתו כהורה! ברגע שמדיניות המשרד תהיה כזו שבכל תסקיר ההמלצה (משרד הרווחה רק ממליץ – ההכרעה היא של בית המשפט/בית הדין הרבני) תהיה להגדרה הורית שווה, הרי מנענו מראש מריבות רבות מיותרות, של אגו, של חשש מצד האב לפגיעה בהורותו, בהגדרתו כהורה, והכל ברגעים מאוד קשים בחיים – פירוק התא המשפחתי.

משרד הרווחה בעצם מצהיר בכך שהוא לא מוכן יותר להיות גורם למריבות כה מיותרות בין ההורים על הגדרתם ההורית. זה מיותר ולא נכון.

מדיבורים למעשים:

כיום מרבית העו"סיות לסדרי דין מבינות עמדה מקצועית זו שכאמור עלתה בדו"ח ועדת שניט, בוחרות למנוע את הפגיעה הרגשית בהורותו של האב וממליצות על הגדרה הורית שווה. יודגש שגם בבתי המשפט למשפחה הבחינה כיום היא רק לפי טובת הילד ולא בהתאם לחזקה המיושנת.

מה אם כן אנו מבקשים בפועל? כך נראה כיום החלק של ההמלצות בתסקיר.

המלצה	
משמורת	
זמני שהות	אמצע השבוע
	סופי שבוע
	חגים
	חופשים
דרכי התערבות טיפולית לשיפור התקשורת בין ההורים, הורים עם ילדיהם /או האיזון הרגשי	
סיוע משלים למשפחה (דוגמת אבחון משלים)	
הערות	

במקום המילה "משמורת" יירשם "הגדרה הורית". ובמקום בו העו"סיות לסדרי דין רושמת את המלל, ירשם על ידי העו"סיות מלל קבוע. משהו כגון:

"הגדרה הורית שווה פועלת לטובת שני ההורים ובעיקר לטובת הילדים. לפיכך, ההמלצה היא להגדרה הורית שווה (משמורת משותפת / אחריות הורית משותפת)".

כמובן שבסעיף "גיבוש חלופות" (דף קודם בתסקיר) יש לבטל את נושא ההגדרה ההורית. כאמור, במדיניות החדשה אין יותר דיונים ומאבקים על ההגדרה עצמה!

בנוסף, בסעיף זמני השהות יש צורך בשינוי קל שלא קשור לנושא פנייה זו. כיום המדיניות היא לרשום את זמני השהות של הילד עם כל אחד מההורים. בפועל, לרוב העו"סיות רושמות רק את זמני השהות אצל האב. דרך רישום זו אומרת שהילד שייך לאם, שזמני השהות של הילד עם האם הם 100%, ומכאן בודקים מה 'ניתן' להעניק לאב. זוהי עמדה שמפחיתה במעמדו סמנטית ותודעתית.

לאור זאת שכבר יש חובה לרשום את זמני השהות עם כל הורה, על מנת לקדם זאת בפועל אני ממליץ פשוט לרשום זאת בכותרות בתוך סעיף זה, כך שהעו"סית אכן תזכור לרשום את זמני השהות של הילד עם כל הורה.

ליסיון: נשמח מאוד לפועלך לשינוי המדיניות כמוסבר לעיל, מתוך מטרה להביא לכך שכל הורה המגיע לרווחה תמיד ידע שהגדרתו ההורית לא נידונה. לא לוקחים לו את הגדרתו ההורית. בכך נפעל לצמצם ככל הניתן את מאבקי ההורים הגרושים על גבם של הילדים.

בברכה,

גיא רזה

פעיל חברתי לקידום טובת ילדי ההורים הגרושים.

Guyraveh04@gmail.com